

Zahtevamo železne metle

Plenarna seja ZZZD

V težkih časih, ki jih danes delavstvo doživlja zaradi rastoče draginje in zaradi izigravanja socialne zakonodaje in vseh uredb kr. vlade, ki imajo namen zavarovati siromašne sloje pred izkoriščanjem verižnikov z življenjskimi potrebščinami, je Zveza združenih delavcev dne 6. septembra 1940 sklicala plenarno sejo funkcionarjev ZZZD. Te seje so se udeležili tudi zastopniki tovariške organizacije Zveze združenih

nameščencev. Prisostvovali so tudi: zastopnika Kmečke zveze Janez Brodar, senator, in I. Fine, tajnik Zveze; bivši poslanci Rudolf Smersu, Ivan Teuerschuh in dr. Albin Šmajd. Bivši poslanec prof. Mirko Bitenc je zbor pismeno pozdravil in poslal zanj nekaj predlogov. Od Glavnega odbora Jugorasa iz Belgrada je zboru prisostvoval centralni tajnik Jugorasa Raka Milutovac.

Za varstvo delavstva

Plenarno sejo je vodil prvi podpredsednik organizacije Zveze združenih delavcev Jože Langus. Referate o organizacijskem delu, o nevdržnem položaju delavskega stanu in o smernicah in potrebnih nujnih ukrepih za varstvo delavstva, za ohranitev socialnega miru, za spoštovanje zakonov sta podala Andrej Križman in Rudolf Smersu. Centralni zastopnik Glavnega odbora Jugorasa Raka Milutovac je v lepem in prepričevalnem nagovoru na prisotne nakazal prizadevanje Jugorasa in ZZZD za normalizacijo razmer in za enakopravnost delavskega sloja z ostalimi sloji v državi. Podčrtal je dejstva, da je s skupnimi močmi Jugorasa in ZZZD uspelo, da je podpisana nova uredba o minimalnih mezdah, ki določa najnižjo plačo 4 din na uro. Povedal je, kako si Jugoras in ZZZD prizadevata, da ob 12. uri na mero-dajnih mestih dosežeta takojšnje ukrepe za varstvo delovnih slojev in kako ne nosita prav nobene odgovornosti ter to odgovornost za bodoči razvoj stvari izrecno odklanjata, če njunim

upravičenim zahtevam ne bo zadosti hitro ugodeno.

Posebno z radostjo so pozdravili delegati ZZZD zagotovilo načelnika Kmet-ske zveze senatorja Ivana Brodarja, da bo Kmet-ska zveza po svojih najboljših močeh povsod podpirala zdrava stremjenja Zveze združenih delavcev in da si bo prizadevala, da med kmet-skim in delavskim stanom po skupnem sporazumu ustvarimo pravo soglasje in skupnost interesov. Kmet-ski stan ima velik interes, da delavstvo doseže svoje upravičene zahteve. Čim boljše bo delavcu, tem boljše bo tudi kmetu, ker je delavec njegov glavni odjemalec. Prav zaradi prenizkih dohodkov delavstva zato tudi slovenski kmet-ski stan ni za svoje delo prejemal primerne odškodnine.

Po končani debati so zborovalci soglasno sprejeli celo vrsto sklepov, ki naj zabranijo sedanje nevdržno stanje. Sklenili so, da bodo te sklepe kot posebno resolucijo predložili kr. vladi, predsedniku vlade, slovenskima ministroma in slovenskemu banu.

Resolucija

Delavstvu so doslej mnogi tako radi očitali, da je revolucionarno, da je leglo protizakonitih akcij in stremljenj. Sedanji časi pa dokazujejo ravno obratno, da je delavstvo v Zvezi združenih delavcev odločen branitelj reda in zakonitosti v državi. Vse zahteve plenarne seje ZZZD to ugotovitev močno poudarjajo.

Ugotavljamo, da so zahteve naše slovenske delavske organizacije, kakor jih navajamo, v danih razmerah zadosti, da se brez obotavljanja uveljavijo.

Soglasno ugotavljamo vedno večji nered in zmedo na trgu življenjskih potrebščin in z njo združen nevdržen položaj delavskega stanu. Hočemo zato, da se nemudoma z vso doslednostjo in brezobzirnostjo odpravijo vzroki, ki tak položaj ustvarjajo.

Zato zahtevamo:

1. znižanje cen življenjskih potrebščin in prilagoditev istih kupni moči delavskega stanu;
2. dvig delavčeve kupne moči z novo uredbo o minimalnih mezdah za vsa dela, javna in privatna za vso državo na 4 din na uro s pooblastilom posameznim banovinom, da to osnovno minimalno mezdo morejo povišati še za 50%;
3. zagotovitev dela vsaj po minimalnih mezdah vsem delazmožnim z javnimi krediti države, banovine, občine;
4. preskrbo industrije z zadostno količino surovin; zahteve naj se surovine v zameno za naš izvoz;
5. preprečitev selitve naše domače industrije na jug;
6. postavitve komisarjev v podjetjih, ki zaradi vpoklicev lastnikov ali vo-

dilnih osebnosti prisiljeno ali pa zlonamerno ustavljajo obratovanje; komisarji morajo skrbeti v interesu zaposlenega delavstva v teh obratih za nemoteno zaposlitev;

7. vsem brezposelnim podporo v višini $\frac{2}{3}$ minimalne mezde; sredstva za to naj se zbirajo s progresivnim davkom in prisilno enkratno oddajo premoženja bogatejših;

8. točno izplačevanje podpor družinam vpoklicancev in izvenkadrovsko vojaško službo, dvig teh podpor na višino minimalne mezde ter stanarino, če vpoklicanec nima svojega stanovanja;

9. po vseh občinah vzpostavitev posebnih prehranjevalnih odborov, ki istočasno tvorijo akcijske odbore za pobiranje draginje, občinam pa zadostne kredite za uspešno poslovanje teh odborov;

10. v prehranjevalne odbore proporcionalno po odstotkih delavskega prebivalstva zastopstvo delavskega stanu, zastopnike delavcev določijo delavski sindikati;

11. dokler ni izvedena točka 10. teh sklepov, proglašamo odbore strokovnih društev ZZZD za kontrolne odbore nad ljudsko prehrano. Centrala ZZZD jim daje za njihovo poslovanje točna navodila;

12. vabimo ostale delavske sindikate, da se pridružijo našim zahtevam v točkah 9. in 10.; kjer se temu povabilu odzovejo, smo pripravljeni z njimi sodelovati in za skupno akcijo stvoriti meddruštvene kontrolne odbore nad ljudsko prehrano;

13. Ugotovitev zaloge, njihovo rekvizicijo in uveljavljenje za vse, brez razlike preskrbo na karte.

14. vsakršno izigravanje zakonodaje in predpisov o prehrani mora oblast zatrete z drakoničnimi sredstvi;

15. proti kršiteljem je uvesti nagli poravnalni postopek; upravni odbori, ki za točno izpolnjevanje tozadevnih predpisov ne skrbijo z vso vestnostjo, te takoj suspendirati; suspenzu sledi višini krivde odgovarjajoča kazen;

16. v okviru države ureja preskrbo življenjskih potrebščin država, v okviru banovine pa jo ureja in dopolnjuje banska oblast; ponavljamo zato našo staro zahtevo po avtonomni slovenski banovini;

17. zaloge živil pri nas so zadostne; pomanjkanja in zmede je kriva naša plutokracija, ki izigrava in izmoghava široke narodne sloje do popolnega ubožanja pod vodstvom tajne organizacije — framasonerije; ta tudi v sestavi svoje nekontrolirane moči vzdržuje v državi protinarodni in proti-

ljudski kapitalistični gospodarski sistem; zahtevamo zato odstranitev framasonskih bratov iz vseh javnih služb, prav posebno pa še iz vodilnih mest naše države;

18. kapitalistični gospodarski sistem kot temelj izkoriščanja in kotišče nastajajoče anarhije mora izginiti;

19. zahtevamo novo, na temelju samouprave stanov in narodov naše države organsko zgrajeno, našim prilikam odgovarjajočo stanovsko družbo. Le v njej pričakujemo socialne pravičnosti tudi za svoj delavski stan.

V 19. točkah so zbrani delegati Zveze združenih delavcev v soglasnosti s prisotnimi gosti ugotovili samo to, kar trenutno položaj nujno zahteva za varstvo širokih slojev delavstva in ostalih produktivnih narodnih stanov. Prepričani smo, da delavstvo jasno postavljenе zahteve naše organizacije sprejema za svoje lastne zahteve in da bo našo organizacijo po svojih najboljših močeh podprlo, da te zahteve tudi v resnici uveljavi.

Hočemo red in zakonitost

Zveza združenih delavcev je te zahteve te dni predložila na vsa mero-dajna mesta. Izročila jih je kr. vladi, vsem gg. ministrom, našemu g. banu, naši Delavski zbornici. Naše narodno vodstvo je prosila, da njena prizadevanja za nemoteno prehrano delavskih mas in za ohranitev socialnega miru in reda v državi podpre z vsemi svojimi močmi. Delavsko zbornico je prosila, da se našim zahtevam pridruži kot stanovska predstavnica vsega delavstva in da s svoje strani našo akcijo podpre.

Zavedamo se, da tako ne more več iti naprej, kakor gre sedaj. Zavedamo se, da pod sedanjimi prilikami rastoče splošno nezadovoljstvo ne more biti koristno ne za narod, ne za državo. V teh pretresih sveta je nujno potrebno, da brez odloga preneha sedanje nevdržno stanje ter tako ohrani našo skupnost trdno in močno.

Povdarjamo, da morda že ob 12 uri dvigamo svoj glas v imenu delavstva, ki zahteva svojo pravico in da ni naša krivda niti najmanjše, če bi naše zahteve ne naše takojšnjega in zadostnega razumevanja. Mi hočemo red in zakonitost, mi hočemo znosno razmerje v življenju, mi terjamo samo to, kar je v skupnem interesu našega stanu, vseh delovnih slojev, celega naroda in cele države. Če so na vodilnih mestih naše notranje uprave ljudje, ki v službi framasonerije in kapitalističnega državnega sistema ovirajo zdrav razvoj našega notranjega življenja in povzročajo zmedo, jih je treba brezpogojno odstraniti in jih napraviti neškodljive. Kadar se gre za obče koristi naroda in države, je treba jeklene metle, ki brezobzirno pometa. Tako metlo v našem državnem življenju zahteva slovensko delavstvo.

Nove minimalne mezde

Jugorasu in Zvezi združenih delavcev se je posrečilo po mnogih intervencijah doseči za vse delavstvo zopet nov lep uspeh. Izšla je nova Uredba o minimalnih plačah. Ta Uredba določa povišanje temeljne mezde za pomožne, torej nekvificirane delavce od 2 na 4 dinarje na uro za vso državo. Posamezne banovine imajo pravico, za svoje ozemlje povišati to osnovno državno minimalno plačo še do 6 dinarjev na uro.

Poleg tega je določeno, da se za kvalificirane delavce morejo določiti še druge višje minimalne plače, kar v stari Uredbi tudi nismo imeli. Tudi je Uredba izboljšana za-to, ker določa, da nove mezde stopijo v veljavo 15 dni po objavljenju, dočim je bilo treba doslej čakati 60 dni. Ko je g. ban dr. Natlačen zadnjikrat spremenil določbe o minimalnih mezdah na korist delavstvu, je bilo treba čakati 60 dni, torej cela dva meseca, da je njegova odločba stopila v veljavo. Poslej tega ne bo več treba. Vsako novo povišanje na korist večjih prejemkov delavstva bo stopilo v veljavo že 15. dan po objavljenju.

Kdor pozna, s kakšnimi težavami se naše strokovne organizacije v stotinah primerov vojskujejo z delodajalci za malenkostne poviške in kako ti nimajo nobenega pravega razumevanja, da bi

ob rastoči draginji delavstvu dali, kar mu gre, ta ve, kolikega pomena za ogromno večino vsega delavstva je ta Uredba. Brezdvomno več kakor 50.000 slovenskih delavcev bo z njo doseglo, kar nikoli ne bi bilo brez nje.

Obveščamo o tem uspehu Jugorasa in ZZZD vse članstvo, da po uveljavljenju nove Uredbe o minimalnih plačah te plače od svojih delodajalcev zahteva. Kjerkoli bi delodajalci delavstvu ne hoteli dati, kar mu bo po tej uredbi po vsej pravici šlo, nam naj delavci to takoj javijo, da bomo za varstvo njihovih interesov proti nezakonitemu prikrajševanju nastopili.

V javnosti se je splošno pričakovalo, da bo nova Uredba o najnižjih plačah sicer kmalu izšla, toda po vseh poročilih je bilo pričakovati, da bo osnovna najnižja plača za celo državo določena samo na din 3.— in da bi jo gg. bani mogli potem dvigniti samo še na 4.50. To bi se bilo tudi prav sigurno zgodilo, če bi predstavniki našega pokreta v Ljubljani in v Beogradu ne storili vsega, da prikažejo odločujočim činitelem nezadostnost nameravanega poviška. Tako pa je organizacija delala in dosegla uspehe, ki jih bo v danih razmerah deležno skoro vse Jugoslovansko delavstvo, če bo znalo in hotelo sedaj svoje pravice tudi uveljaviti.

Naši tabori na Mali Šmaren (Nadaljevanje z 2. strani!)

Naša prireditev po številu udeležencev sicer ni dosegla drugih naših prireditev, na katerih se je zbralo do 1000 in še več delavcev, toda kar nas je bilo, upamo, da smo tem bolj s srcem sodelovali. Lahko bi bila udeležba mnogo večja, ko bi bil čas prireditve v poznejših dopoldanskih urah. Tako pa so morali delavci, če so hoteli biti pravočasno na Homcu, odriniti od doma nekateri že ob 4 in ob 5 zjutraj. Če bomo prihodnje leto romanje ponavljali, bomo tudi s tem računali in pričakujemo, da bomo tudi številčno ostalim romarskim zborovanjem slovenskega delavstva enakovredno stali ob strani.

ROMANJE PREKMURSKIH DELAVCEV K JERUZALEMU

Romanje pekmurskega delavstva na Mali Šmaren k Jeruzalemu je nad vse pričakovano dobro uspelo. Že dolgo pred napovedano uro so se zbirale delavke Šiftarjeve tovarne pred soboško postajo. Prihajali so gradbeni delavci, prihajali razni delavski prijatelji in končno prideta še soboški kaplan g. Rous in voditelj romanja tov. Casar. Krasno sončno jutro je spremljalo dolgo procesijo romarjev od postaje Zerovinci preko zelenih gričev tja do najvišje točke ljutomerskih goric — do prijaznega Jeruzalema. Tukaj nas je že pričakoval odposlanec centrale tov. Kralj, predsednik Gradbene zveze ZZZ iz Ljubljane. Po kratkem odmoru je bila v jeruzalemski cerkvi sv. maša. Pri maši so delavke ubrano pele lepe pesmi pod vodstvom g. Gonze.

Po maši se je pred cerkvico vršilo lepo uspelo zborovanje, katero je vodil tov. Joško Casar, uradnik Borze dela iz Sobote. Uvodoma je pozdravil veliko množico zborovalcev in jim v kratkih potezah prikazal krivični sistem kapitalističnega družabnega reda, ki se najbolj nazorno vidi ravno na tem kraju, kateremu je priroda dala sloves, ki sega daleč preko meja naše države in vendar živi tukaj najsiromašnejši delavski stan, sadove te zemlje pa uživa tujec.

Za njim je govoril tov. Kralj, ki je v preprostih besedah z njemu lastno prikupljivostjo nazorno orisal težki položaj našega delavstva in nas pozval, da se naj za zboljšanje delavskega položaja še bolj tesno okrenemo naše organizacije ZZZ, katere program sloni na stanovski ureditvi države na podlagi papeških okrožnic.

Potrebna je reorganizacija delavske zakonodaje

Povodom novih reform, ki so na vidiku, je zlasti potrebno, da se revidira zakon o zaščiti delavcev. Med njegovimi 126 členi, od katerih so mnogi v ostalem precej dobri, je tudi nekaj takšnih, da v njih ni predvidena kazen za delodajalca, ki določila prekrši. To je brez dvoma velika hiba. Sicer so pa tudi členi, ki kazni predvidevajo, toda se te sankcije malo uporablja, ali pa so kazni dosti prenizke. Tako n. pr. čl. 14 zakona o zaščiti delavcev v svojem poslednjem odstavku predvideva da morajo podjetja, v katerih se vrši delo brez prestanka in v katerih se dela v treh turnusih, svojim delavcem zagarantirati vsaj vsak tretji teden na nedeljo odmor, ter morajo dati svojim delavcem vsako leto dopust radi odmora za najmanj toliko dni, kolikor so bili tekom leta zaposleni ob nedeljah.

Omenjeni odstavek iz člena 14 zakona o zaščiti delavcev se pri nas sploh ne uporablja, čeprav spada pod kazensko določbo čl. 122 zakona o zaščiti delavcev, po kateri se podjetnik kaznuje z globo do 3000.— din, ako navedene pogoje ne izpolnjuje.

Brez prestanka delajo v treh turnusih skoraj vsa kemična podjetja, ki zaposlujejo po statističnih podatkih okoli 13.000 delavcev, ter rudarska industrija z 50.000 delavci. Po tekstu zadnjega odstavka čl. 14 morajo podjetniki dati svojim delavcem vsako leto odgovarjajoči dopust in sicer toliko dni, kolikor so bili tekom preteklega leta ob nedeljah zaposleni.

Kaj je to, dopust? Je to plačana odsotnost iz službe, ki ga delavec zasluži s tem, da je delal najmanj 17 dni v letu ob nedeljah. Vsi delavci torej, ki delajo v podjetjih v treh turnusih brez prestanka, in delajo ob nedeljah, imajo pravico na toliko dni plačanega dopusta, kolikor nedelj so delali v letu.

Z zborovanja smo poslali pozdrave, obema slovenskima škofoma, našima slovenskima ministroma dr. Korošcu in dr. Kreku, predsedniku vlade Cvetkoviču in našemu banu dr. Natlačenu.

Po zborovanju so se delavci veseli vračali na svoje domove z željo, da bi se tako romanje večkrat vršilo.

NOVA ŠTIFTA

Na Mali Šmaren je priredila Zveza združenih delavcev tudi romanje svojih članov v Novo Štifo. Odziv je bil zelo lep.

Ob 9. uri je daroval sv. mašo g. Skvarča Stanko iz Kočevja. V pridigi je podal lepo primerlo delavca — tesarja Kristusa, ki je bil tudi celih 30 let navaden ročni delavec. Povedal nam je, da delavec, bodisi pri kakršnem koli delu, če se v njega vzi- vi z vsem srcem, tudi obenem moli k Bogu. Mora pa biti tudi gospodar prežet tega duha in mora zato v delavcu videti svojega sodelavca, ustvarjenega po božji podobi, ter mu zato tudi dati priliko za pošteno preživljanje.

Po maši je tov. Struna Andrej, predsednik ZZZ v Kočevju pozdravil vse udeležence, na kar je otvoril kratko zborovanje. Govoril je tov. Kužnik Franc iz Kočevja, ki je povdarjal važnost organizacije zlasti v današnjih časih. Pozival je vse navzoče, naj se oklenejo organizacije ZZZ, ki je edino prava na narodnih in verskih temeljih sloneča delavska organizacija. Sprgovoril je nato delegat centrale tov. Luka Milharčič, ki nam je dokazal, da je sedanega kaosa in delavskega zatiranja kriva kapitalistično urejena družba, ker ni hotela poslušati naših velikih socialnih papežev in se ravnati po njihovih znanih okrožnicah. Ta družba z gotovostjo tone k razpadu. Vstal bo nov stanovski družabni red, kateri edini bo v stanu odpraviti krivice, ki se danes na vseh straneh v naši državi dogajajo. Z zborovanja so bili poslani nato pozdravi našim narodnim voditeljem in drugim odločujočim faktorjem z zahtevami, da se sedanja draginja in pa neurejene razmere v najkrajšem času odpravijo.

Popoldne je bila prošnja procesija okoli hriba, nakar smo se veseli nad lepo preživetim dnevom rezili na svoje domove. Drugo leto pa zopet zberemo še v večjem številu zavzeti za naš program: Bog, narod, stan!

To je neka vrsta ekompensacije za nedeljsko delo in za to, ker vsi ti delavci delajo vsak tretji teden po noči, zaradi česa nimajo rednega odmora kakor ostali delavci.

Ako vpoštevamo, da imamo v našem narodnem gospodarstvu okoli 60.000 takih delavcev in ako vpoštevamo povprečno dnevno mezdo samo 25 din, pomnoženo s 60.000 delavci, se dobi 1.500.000 din dnevno, ali v 17 dneh 25.500.000 din, za kar so oškodovani delavci s strani delodajalcev na protizakonit način.

Če revež v svoji skrajni bedi ukrade kakemu imenitnemu gospodu le nekaj dinarjev, mora za svoje delo odgovarjati po kazenskem zakonu in odslužiti pravično mu dosojeno kazen. Če pa gospodje podjetniki na najbolj ordinaren način oropajo svoje delavce brez ozira na določila zakona za 25.500.000 din na leto, jim zato ne pade niti las z glave.

O malih tatvinah se piše senzacionalne članke, toda o ropu 25.500.000 din na leto, je vse lepo tiho.

Čeprav so za zadnji odstavek čl. 14 zakona o zaščiti delavcev predvidene dvojne sankcije in bi morali podjetniki po zgoraj navedenih določilih odgovarjati, ne odgovarjajo nikomur, ker so kapitalisti v tem liberalističnem gospodarstvu pač glavni merodajni činitelji.

Naši delavski zaščitni zakoni so sicer napredni in predpisujejo dovolj stroge določbe za realizacijo svojih predpisov. Toda kaj to pomaga, če zaščitni zakoni delavcev nimajo organa, ki bi jih izvajal. Inspekcije dela, katerim je poverjeno nadzorstvo nad izvajanjem zakonskih določil, so zelo maloštevilne in inšpektorji dela tudi.

Kar tiče kazenskih določb zakona o zavarovanju delavcev in zakona o pen-

zijskem zavarovanju, katera dva do gotove meje izvajajo upravne oblasti in sicer na iniciativo delavskega zavarovanja in zavarovanja nameščencev, se kazni izkazujejo v bilanci zavarovanja ter prihajajo v fonde za zvišanje rent rentnikom in za podaljšanje zdravljenja članom, ki so izčrpali pravico do 26 tedenskega zdravljenja in do hranarine.

V kolikor bo ostalo v delavskem in nameščenskem zavarovanju sedanje stanje, bodo tudi v teh ustanovah fondi usahnili, ker današnje stanje v delavskem in nameščenskem zavarovanju je zelo slabo. Na čelu vrhovne samouprave se namreč nahajajo ljudje, ki nimajo ničesar skupnega z delavskim zavarovanjem.

Delavska zaščita bo v novem gospodarskem sistemu prišla do izraza, ker bo ta zgrajen radi koristi države in naroda in ne za korist peščice ljudi z zelo nizko moralno in brez vsake socialne kulture.

V novem gospodarskem sistemu bo moral imeti inspektor dela primerne pravice tudi napram kakšnemu generalnemu direktorju tovarne in bo moral izdajati odloke, ki se bodo morali izpolniti po predpisih tozadavnega zakona. Dokler tega ne bo, bodo naši delavski zaščitni zakoni predmet posmehovanja uglednih in parfimiranih gospodov, ki imajo morda celo še akademsko diplomu v žepu, toda srce brez čuta in morale, ker jih je družabni red popolnoma pokvaril in napravil iz njih škodljivce narodne celote.

Zato je nujno potrebno, da dobimo zakon ali uredbo, ki bo za vse člene zakona o zaščiti delavcev predvideval kazenske določbe. Na prijavo strokov-

Iz pokreta gradbenega delavstva

Strokovna zveza gradbenega delavstva ZZZ v Ljubljani je predložila Zboru delegatov, kateri se je vršil v petek dne 6. t. m. resolucijo sledeče vsebine:

I. Več kot polovica podjetnikov se kolektivne pogodbe ne drži.

II. Cene življenjskih potrebščin so se v toliki meri zvišale, da določene mezde absolutno ne odgovarjajo več dejanskemu položaju.

Da se gradbenemu delavstvu vrne ljubezen do dela je nujno potrebno:

1. da se že enkrat uvede korporativni sistem gospodarstva v kraljevini Jugoslaviji.

Za dosego tega mora državna oblast:

a) proglasiti za nasprotnika države vsakogar, ki na kakršenkoli način proti temu deluje ter proti njemu izvajati konsekvence,

b) po časopisih, po radiu, s predavanji itd. seznaniti javnost o pomenu korporativizma,

c) funkcionarji strokovnih organizacij, nameščenci Delavskih zbornic, Borz dela, OUZD, Pokojninskih zovodov, vseh bolniških, podpornih in podobnih društev, uradniki Inspekcije dela, socialno političnih in obrtnih oddelkov državnih uradov, ter sploh vsi oni uslužbenci, ki se bavijo z delavskimi vprašanji, morajo obiskovati strokovni tečaj ter absolvirati izpit o korporativnem gospodarskem sistemu države. Delavski voditelji morejo biti samo tisti, ki poznajo delavski stan in delavčeve potrebe.

2. Stavbeniki bodo morali sestaviti vsako leto v zimskih mesecih načrte in proračune gradbenih del za bodočo sezono ter javiti sindikatu gradbenega delavstva število delavnih dni potrebnih za izvršitev predvidenega dela. Sindikat bo te delavne dni razdelil med svoje članstvo, tako, da bo vsakemu delavcu zajamčena zaposlitev. V kolikor bodo privatna gradbena

ne organizacije ali po lastni iniciativi bo moral inspektor dela vložiti tožbo pri rednem sodišču radi prekršitve posameznih členov zakona in sodišče bo moralo izreči kazen, katero morajo izvršne oblasti realizirati.

Tožbo proti prekršitvam zakonskih predpisov naj bi lahko vložile tudi delavske organizacije, katerih dolžnost je v posameznih tožbah predmet sporočiti tudi Inspekciji dela.

Na ta način bi se preprečilo korupcijo in ubralo več denarja od kazni, kakor do sedaj.

Število inspektorjev dela bo seveda treba znatno povečati in inspektorjem dela tudi dati primerne plače. Inšpekcija dela mora seveda biti avtonomna ustanova.

Pri upravljanju dežele imajo pri nas imoviti sloji vsekakor večjo besedo kakor pa delavstvo. Ti imoviti sloji so neusmiljeno rušili v državi vse socialne sile in delali na oslabitev aparata, ki je bil določen za to, da zaščiti interese delavstva v smislu delavsko zaščitnih zakonov.

Tožb je bilo dovolj, kazni pa ne in zato tudi nimamo fondov od teh kazni. Nikjer ni objavljena bilanca teh fondov, ker jih pač ni, in v liberalističnem gospodarstvu vendar hlapec ne more kaznovati gospodarja, temveč vedno le obratno, če sedaj zato obstojajo kakšni predpisi ali pa ne. Zato tudi nimamo niti pravilnikov za te fonde, ker niso bili potrebni. Kazni ni bilo in če kazni ni, tudi fondov ni in zato seveda tudi ne potrebujemo pravilnikov. V celi državi presegajo izrečene kazni komaj kakih 500 tisoč din na leto, ki pa se večinoma ne realizirajo.

dela premajhna za zaposlitev vsega delavstva, bodo morala ta primanjkljaj dopolniti javna dela.

3. Država, banovina, občina in sploh vse javne ustanove morajo plačevati delavstvo po isti tarifi kot privatniki, kajti javne ustanove morajo biti vzor delodajalcev.

4. Gradbeni sindikat mora vsako leto predložiti ministrstvu za javna dela osnutek proračuna za javna dela svoje banovine.

5. Zakonski predpisi o zaščiti delavcev in predvsem oni o kršitvi kolektivne pogodbe naj bodo tako strogi, da bodo podjetnike prisilili k pokorščini.

6. Do dokončne organizacije in poslovanja sindikatov naj se postavi na vsa sreška načelstva po en funkcionar, katerega delokrog bo samo zaščita delavcev svojega okoliša. Ta referent mora biti vzlet iz vrst ZZZ.

7. Glede nove uredbe o minimalnih mezdah, katera daje banu možnost 50% povišanja, naj velja za gradbeno stroko v Dravski banovini mezda za delavce din 6 in za zidarje din 9 na uro. Z isto uredbo naj se določi minimalna mezda za vajence, katera se že tako dolgo obljublja. Vajenci so danes popolnoma brez vsake zaščite ter pripuščeni na ljubo in neljubo brezvestnim podjetnikom.

8. Vsled vpoklica na orožne vaje je bilo gradbeno delavstvo najbolj prizadeto, kajti še onih par mesecev, v katerih bi lahko delal, mu je bilo vsled službovanja v vojski onemogočeno. Zato apeliramo na državo, na banovino, na Borzo dela, Delavsko zbornico, občino in vse druge javne ustanove, da pripravijo za bližajočo sezono potrebne krevete, da ne pride do katastrofe, katere posledice znajo biti nedogledne.

9. ZZZ mora imeti pri pobujanju draginje in pri določanju cen odločilno besedo.

Posmrtninsko zavarovanje delavcev

NEKAJ POJASNIL IN NAVODIL

Dne 1. septembra 1937 je stopilo v veljavo X. poglavje zakona o zavarovanju delavcev, ki ureja zavarovanje za primer onemoglosti, starosti in smrti. S tem dnevom so se začeli predpisovati prispevki za te panoge zavarovanja. Za pridobitev pravic do podpor in rent iz naslova teh zavarovanih panog pa predvideva zakon v § 56. posebno karenčno dobo in sicer za rente ob starosti 500 tednov prispevkov, za rente ob onemoglosti 200 tednov prispevkov, za rente in podpore ob smrti 100 tednov prispevkov.

Karenčna doba posmrtninskega zavarovanja je za one zavarovance, ki so plačevali prispevke od 1. septembra 1937, t. j. od dneva, ko je stopilo v veljavo X. poglavje Zzd, potekla meseca avgusta lanskega leta. S potekom te 100 tedenske karenčne dobe nastopi ob smrti zavarovanca za upravičence, t. j. za najbližje sorodnike zavarovanca pravica do podpor in rent. Pravico do podpor in rent po umrlem zavarovancu imajo v prvi vrsti vdova in otroci umrlega in podrejeno — v kolikor ni z dečjimi rentami in vdovski podporo izrpan maksimalni znesek teh podpor po § 73 Zzd — bližnji sorodniki umrlega.

(Dalje prihodnjik.)

Naša borba - naša rast

Kamnik

MEZDNA AKCIJA PRI »TITANU«

Strokovne organizacije delavstva tovarne »Titan« so vložile na podjetje skupno zahtevo po pogajanjih za zvišanje plač. Kakor drugod, čutimo tudi pri nas, da ob dražjih življenjskih pogojih s svojimi stariimi itak skromnimi plačami ne moremo shajati.

Podjetje se je na vlogo združenih strokovnih organizacij odzvalo in tako so se pretečeno soboto 7. t. m. vršila med zastopniki strokovnih organizacij in med podjetjem pogajanja kar v pričo vsega delavstva, kako vsaj delno zadostiti upravičenim zahtevam tega delavstva. Zvezo združenih delavcev je poleg krajevnih funkcionarjev zastopal tudi tov. Peter Lombardo iz Ljubljane.

Po dolgem razpravljanju smo se sporazumeli, da se določijo novi poviški po 30 para na uro za tiste, ki so doslej imeli preko din 5.— urne mezde, po 35 para na uro in z dovoljenjem upravnega sveta 40 para na uro pa dobijo tisti delavci, ki so doslej zaslužili manj kakor din 5 na uro.

Nekaj smo tako dosegli, nekaj smo s tem zopet za vse delavstvo koristnega storili. Mislimo pa, da je potrebno povedati, da bi bili uspehi brezdvomno še lepši, če bi se delavstvo zavedalo svoje dolžnosti in bi prizadevanja strokovnih organizacij brez izjeme tako podprlo, kakor to njihovo delo tudi zasluži. Mnogo jih je namreč, ki samo čakajo, kaj bodo organizacije zanje naredile, sami pa ne marajo za svojo korist prav ničesar žrtvovati. Vsem takim je treba povedati, da so veliki škodljivci vse naše delavske družine pa tudi sami sebe. Ne bomo več dolgo hoteli trpeti tega, da bi se samo eni trudili, drugi bi pa malomarno ob strani stali. Poiskali bomo pota, da se s svojo trdno voljo tudi uveljavimo.

Soteska

Po dolgem času se tudi mi oglašamo. O naših bednih razmerah je nedavno poročal »Slovenski delavec«. Pokazal je posebno za življenjsko tabelo, kako pri nas delavec skoro ne more pošteno živeti pri takih plačah, kakor jih pač ima. Razume se, da izrabimo vsako priliko, da poleg naših zaslužkov naše družine še tu in tam kaj zaslužijo ali si kako drugače pridobijo nekaj življenjskih sredstev.

Cene lesu rastejo, s cenami raste dobiček podjetja, rastejo tudi cene življenjskih potrebščin, ki si jih mi zares ne moremo nikakor več zadosti nabaviti. Naše plače so namreč ostale skoro pri starem. V tekočem letu smo imeli par mezdnih gibanj in smo dosegli s pomočjo svoje centrale tudi nekaj delnih uspehov. V normalnih razmerah bi to nam že nekaj koristilo, sedaj pa se uspehi kar porazgubijo. Prosili smo tudi sami ponovno za zvišanje naših prejemkov in smo prejeli povišek 25 para na uro. Tako zaslužimo sedaj po din 4.— do 4.75 na uro. Od narastle prodajne cene za les smo tako mi prešli samo nekaj %, skoro ves dobiček prevlaja podjetje. Treba bo zato ponovno misliti in zahtevati zboljšanje plač in s tem tudi zboljšanje naših življenjskih razmer.

Okrožje Jesenice

POSTAJALIŠČE KOČNA NOV USPEH ZZZD

Vztrajnemu prizadevanju jeseniškega okrožja ZZZD, zlasti pa naše podružnice v Gorjah je s pomočjo centrale po posredovanju Delavske zbornice uspelo, da bo država v kratkem začela graditi novo postajališče na žel. progi med Jesenicami in Dobravo. To postajališče je nujno potrebno za tiste stotine delavcev Kranjske in

dustrijske družbe na Jesenicah in na Javorniku, ki se na delo redno vozijo na Jesenice in so zato izgubili neštete ure dragocenega časa. Če bi sešteli prihranitev na času, ki jo delavstvu prinese novo postajališče, bi dobili letno nad pedeset tisoč ur. Ta čas za delavce ne bo izgubljen in ga bodo mogli gospodarsko izkoristiti.

Kazalo je, da kljub vztrajnosti, akcija ne bo uspela. Po prizadevanju naših prijateljev in nenehanem zanimanju organizacije za to postajališče, pa smo te dni dobili obvestilo, da je gradnja postajališča odobrena in da bodo v kratkem pričeli z delom. Finančno je akcijo podprla KID na Jesenicah s prispevkom 30.000.— din, občina Gorje pa z zneskom 20.000.— din. Ostale stroške krije država. Podpirala je našo akcijo tudi banovinska JRZ in se je zanjo še prav posebej zavzemal bivši poslanec g. Mašič. Vsem, ki so v interesu delavstva to akcijo podpirali, v imenu tega delavstva naša zahvala. Zvezi združenih delavcev pa bo delavstvo svojo zahvalo najlepše priznalo na ta način, da se je z zaupanjem oklene in jo podpira pri njenih nadaljnjih prizadevanjih za lepšo bodočnost delavskega stanu.

Kranj

NEZDRAVE RAZMERE V JUGOSLOVANSKI TVORNICI GUME »SEMPERIT«

V omenjenem podjetju so zadnje čase zelo pogoste redukcije. Znano nam je, da je dobilo podjetje velike količine gume za predelovanje vojaški upravi. So v gotovih oddelkih ustavili obrat. Nerazumljivo pa nam je, da ne morejo delavstvo nadomestiti drugod, posebno v teh časih, ko so že delavci do skrajnosti razburjeni radi res težkih časov. Prejšnji teden je delavstvo predložilo podjetju predlog za zvišanje draginskih doklad, ki pa ni prišlo do sporazuma med vodstvom tovarne in zastopnikom delavstva, da si je v podjetju po večini delavstvo organizirano v strokovnih organizacijah. Obsojamo, da se v tem primeru niso vabile k pogajanju vse strokovne organizacije. Da pa poučimo delavstvo o tem ravnanju, je krivda »rdečkarjev«, ki še vedno si lastijo pravico da 100% zastopajo delavstvo pri podjetju. Vemo, da je bil svoj čas glavni zapnik »rdečkarjev« Krč Franc. Omenjeni ima zelo malo ugleda pri delavstvu. Zato je bil za leto 1940 izvoljen sodrug Toplak, ki se pa zelo malo zavzema, da bi izvrševal svojo funkcijo. Obstaja vprašanje zakaj se tako dela. Po naših informacijah po delavstvu vemo, da sodrug Krč nerad zapusti vlogo glavnega zaupnika. Pri redukciji smo ugotovili, da se odpuščajo samo delavci, ki so strogo verskega prepričanja in so trn v peti marksistom. Skrajni čas je, da se v prizadeti tovarni napravi red in se pusti delavstvo svobodno po mišljenju do dela.

Grosuplje

MEZDNO GIBANJE PRI »MOTVOZU« ZAKLJUČENO

Dne 30. avgusta so se nadaljevala pogajanja med predstavniki organizacij in podjetja ter delavskimi zaupniki, na katerih je bil končno dosežen sporazum, glasom katerega je podjetje pristalo, da se zvišajo sedanje delavske plače povprečno za 10%.

Za razdelitev tega povišanja je bilo zaposleno delavstvo razdeljeno v tri skupine. V prvo skupino spadajo vsi samski delavci, dalje oni delavci, od katerih je več kot eden od skupnega gospodinjstva zaposlen v tovarni ali kje drugje. V drugo skupino spadajo poročeni, z enim otro-

kom. V tretjo skupino pa oni poročeni delavci z dvema ali več otroki. V prvi skupini dobe 25 p, v drugi 45 p in v tretji 65 p poviška na uro. Poleg tega poviška dobe še po 25 p od ure vsi oni delavci in delavke, ki še niso eno leto v tovarni. Ti delavci pa bodo prejeli povišek takoj, kakor hitro bo kateri od njih dosegel eno leto zaposlitve. Povišek teh delavcev bo enak gorenjim poviškom.

Vse prizadevanje, da bi bili poviški večji, je žal ostalo brezuspešno. Resnici na ljubo je treba ugotoviti, da so se povprečni zaslužki delavstva od septembra 1939 do sedaj dvignili za okoli 43%, kar bi približno odgovarjalo porastu draginje po splošnem indeksu. Ker so pa bile plače prej tako nizke, je razumljivo, da navedeni odstotki povišanja niso mnogo pomenili.

Sedaj, ko je to mezno gibanje zaključeno, je prav, če spregovorimo še par besed, ki naj si jih zapomnijo vsi oni, ki se jih tiče.

Znana rdeča zaupnica bi rada iz tega meznega gibanja kovala kapital za svojo organizacijo in se v to svrhu poslužuje prav svojstvenih sredstev, kakor to znajo le poklicni demagogi in prijatelji neresni-

Viničarji se bodo selili

Kakor je bilo pričakovati že lansko leto, tako se je letos zgodilo. Bilo je v letošnjem viničarskem odpovednem roku silno veliko službenih odpovedi. Vzroki so bili različni. Eden teh, ker lansko leto ni bilo dovoljeno viničarjem, brez zakonitega vzroka službo odpovedati. Pri veliki večini viničarjev pa takih vzrokov ni bilo, zato so viničarji ostali na mestu, a prišli so letos na vrsto. K temu so prišli še oni, ki svoje poskusne dobe »niso dobro prestali«. Zato bode pač letos tisto hujše usodno leto, da bodo morali viničarji svoj borni inventar prenašati in voziti iz kraja v kraj, v hribe, pa tudi v doline ali iz hriba na hrib. Zdi pa se tukaj primerno ugotoviti z ozirom na lanskoletno prepoved odpuščanja viničarjev, da nismo prav nič zvedeli, da bi kateri naš delodajalec prišel ob čast ali premoženje v tem letu, četudi ni smel viničarja pregnati iz viničarije. Je pa bilo s tem viničarjem veliko prihranjeno na časti kakor na imetku, ker so se mu prihranili stroški selitve. Ta skušnjava zadnjega leta pa nam je pokazala, da bi bila splošna in zakonito zajamčena služba stalno za viničarje povsem na mestu. Ni res, da bi bilo s tem kakorkoli ogroženo vinogradništvo, ako bi smel viničarja iztirati samo v slučajih tehtnih vzrokov, navedenih v viničarski uredbi, kar bi naj vedno poprej razsodila viničarska komisija. Trditev, da bi potem imele občinske uprave preveč poslov s temi komisijami — ne drži. Nič več bi teh ne bilo kakor sedaj, ko tudi mora skoraj vsak viničar, ki se seli (poprej si navadno ne upa) zahtevati razpravo pred viničarsko komisijo kot prvostopno sodno inštanco, da izsili od delodajalca zaslužek in po zakonu mu pripadajoče prejemke, katerih mu v tolikih primerih gospodar noče niti priznati kaj še-le dati. Še ena vrsta viničarjev se mora letos seliti in sicer oni, ki so 30, 40 in tudi 50 let zvesto služili svojim gospodarjem. Sedaj so zakrivilo edino to, da si letos niso mogli in znali pričarati mla-

ce. Ta zaupnica pa ima zelo težko stališče, ker ni na jasnem, če je to povišanje plač dobro ali slabo za delavstvo. Prav vsled tega tudi ne ve, kateri od obeh obstoječih organizacij naj bi se pripisale zasluge za dosego tega povišanja. Če bi mi bil uspeh vsesplošno zadovoljiv, kar bi mi iskreno želeli, bi bila gotovo samo zasluga rdečih. Ker pa ta uspeh ni vsesplošno zadovoljiv, pa naj bo pri tem meznem gibanju zasluga zelenih, ker je uspeh tak, kakršnega so zeleni predlagali. Mi to zavedo prepuščamo rdečim in zelenim zaupnikom, ki so bili navzoči pri pogajanjih, izvzemši te zaupnice, ki je pri pogajanjih pokazala, kako malo ji pristojna naslov prave delavske zaupnice. Svetujemo ji, naj se rajši uči spoznavati resnico in vse drugo, kar mora pravi delavski zaupnik poznati. Svetujemo ji tudi, naj neha s takimi metodami, ki se jih poslužuje v agitacijske namene med delavstvom. Zapomni naj si pa še to, da bomo znali najti sredstva, da ji zapremo usta.

S tem meznim gibanjem delavstvo v »Motvozu« ni zaprlo zadnjih vrat. Ob prvi priliki bo začelo novo akcijo za zboljšanje plač. To mezno gibanje naj bo za vse nas delavce le šola za bodoče. Vsak delavec naj se zaveda, da bo tudi v bodoče obveljalo geslo: Kolikor moči, toliko pravice! Zaveda pa naj se tudi tega, da je treba pri delu popolne vestnosti, kajti le kdor izvrši svojo dolžnost, mu pripada tudi pravica.

dostnih sil in krepkih telesnih moči, ktere bi potem zopet želeli isti gospodarji izmозgavati od začetka.

V zadnjih treh tednih smo imeli — na žalost — priliko slišati kar 5 starcev in eno staro viničarko, ki so s solzami izpraševali: »Kaj ali se bom res moral letos izseliti? Dobil sem pismo, da mi službo odpovejo.« »Ali mi lahko gospod odpovejo službo, če nisem nič zakrivil, smo si bili vedno dobri, ter še smo bili pred par dnevi skupaj, pa smo se pogovarjali o delu in drugem.« Prvi teh je služil meščansko vinogradnico 31 let; drugi zopet meščansko vinogradnico ravno 40 let; tretja je služila 49 let veleposestnika grofa, četrti inozemsko cerkveno ustanovo 41 let; peti zopet sedaj upokojeno uradnico 46 let in šesti od navedenih zopet večjega imovitega pol-kmečkega pol gosposkega vinogradnika 43 let.

Značilno je bilo glede teh odpovedi dejstvo, da se je vsem tem odpovedala služba pismeno, kar še ni bil doslej splošen običaj, marveč se je službe odpovedalo v večini primerih ustmeno. Če bi se tale spis preveč ne razširil, bi še mogli navesti več znanih primerov letošnjih službenih odpovedi viničarjem, ki so služili od 21 do 30 let istim gospodarjem pošteno in zvesto, toda sedaj pa postajajo stari, zato je treba z njimi ven, da ne bo nadleže. Vprašajmo se, ali bi ne bilo lepo in krščansko, da bi gospodarji teh sedaj odslovljenih starih onemoglih viničarjev nekako podprli na stara leta?

Za svojega življenja sem poznal samo dva delodajalca, ki sta svoja viničarja vzela k sebi in za nju skrbela do njune in njunih žen smrti. To je bil eden malopremozen kmečki vinogradnik, v drugem primeru pa uprava samostanskih posestev. Koliko sto drugih, enako vrednih in potrebnih pa ni prejelo od svojih gospodarjev ničesar drugega kakor pismo ali listič: »Naznanjam vam, da mi morate do 11. nov. viničarijo izprazniti.« (Dalje.)

Kmet in delavec

Zveza združenih delavcev od ustanovitve dalje ponavlja, da noče biti razrednobojna organizacija. Hoče sodelovati z ostalimi pridobitnimi sloji našega naroda, za skupni napredek lastnega stanu in narodne celote. Na krščanskih temeljih zgrajena organizacija tudi drugače delati ne more.

Kmečka zveza, zastopnica slovenskega kmečkega stanu, ob raznih prilikah ponavlja iste misli in izrecno ugotavlja, da tudi njen organizacijski program temelji na socialnih okrožnicah cerkvenega učeništva.

Zadnje čase se stiki med našo organizacijo in med kmečko zvezo vedno bolj poglabljajo. Vedno večkrat se snidemo na skupnih sestankih in na skupnih zborovanjih, menjamo svoje misli in ugotavljamo, da moramo svoje sile združiti, če hočemo, da bo proletarski slovenski narod prišel do svoje pravice.

Posebno do izraza je prišlo to naše skupno stremljenje na petkovem zboru funkcionarjev ZZZD in pa na naših nedeljskih romarskih zborovanjih. Predstavniki kmečke zveze so obakrat povdarili, da smatrajo, da so interesi delavstva tudi njihovi lastni interesi. Gospodarsko močni

delavski stan je najboljši poroštvo, da bo kmet svoje pridelke mogel prodajati po primerni ceni. Sicer pa je tudi zaradi povezanosti kmečke hiše z delavskim stanom nujno potrebno, da delamo v skupnosti. Naši kmetje se ne morejo primerjati vodinskim veleposestnikom. Večinoma niti toliko ne pridelajo, da bi sebe vsaj skromno preživljali. Na mnogih bornih kmetijah vlada dobesedno prava revščina. Številne kmečke družine premnogokrat nimajo, s čimer bi se nasitile. Kmečki ljudje tako nujno rinejo v delavske vrste, zmanjšujejo njegove plače in množijo industrijski proletarijat.

Tako to mora izginiti z novim redom, z bodočo stanovsko družbo, ki bo slonela na temeljih krščanske pravičnosti, samostojnega urejevanja prilik vsakega stanu posebej in pa tudi medsebojnih odnosov vseh delovnih stanov. Če pri poedincih morda danes ni še tega razumevanja, smo prepričani, da je pri vodstvu kmečke zveze prav tako, kakor je pri Zvezi združenih delavcev in smo uverjeni, da bo bodočnost slovenske delovne stanove, zlasti pa delavski stan in kmečki stan strnila v skupnih prizadevanjih za nove lepše čase.

Mestna hranilnica ljubljanska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe. Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska